

Vývoj a „náhoda“ / „Náhody“ a vývoj

Myšlenka biologického vývoje je vlastně založena především na tom, že zrod a růst každého organismu je jednak determinován geneticky, jednak že je podmíněn okolnostmi. Základním předpokladem „vývoje“ je tedy schopnost jednotlivých organismů předávat genetické informace dalším jedincům. To by však samo o sobě nestačilo ke skutečnému „vývoji“, nýbrž pouze k udržování typu organismu. Proto je nutno počítat ještě se změnami. Myšlenka evoluce je od počátku spojována ještě s dalším předpokladem, totiž že ono předávání genetických informací může být „nepřesné“, že může trpět nahodilými „chybami“ (ta „nahodilost“ je ovšem relativní, ve skutečnosti může mít své zjištělné „příčiny“). Některé takové chyby mohou vést k závažným poruchám individuálního vývoje organismu (ontogeneze), které pak takto postiženého jedince nějak znevýhodní oproti jiným (a někdy dokonce naruší jeho individuální vývoj tak, že organismus nepřežije); výjimečně může dojít – opět nahodile – k takovým „chybám“ v předávání genetických informací, které se naopak ukáží jako výhodné nebo dokonce velmi výhodné. Pak se naopak dostanou do relativně nevýhodného postavení ty organismy, u nichž k žádným „informačním“ chybám nedošlo. K tomu může dojít i za předpokladu neměnných se okolností, ale zvláštního významu nabývají takové „šťastné chyby“ tam, kde se okolnosti mění (opět ve vztahu k danému typu organismů vlastně jakoby „nahodile“; zde se ukazuje nutnost blíže analyzovat, co se vlastně myslí nebo má myslit takovou „nahodilostí“). – Zvláštností tohoto pojetí je jakýsi nedomyšlený a přímo utajovaný „animismus“ či pseudo-animismus: sám „vývoj“ je chápán jako něco aktivního, tj. schopného akcí. Ale nejen to: také okolnostem se připisuje jakási aktivní úloha, neboť to jsou právě ony, které provádějí potřebnou „selekcí“ tím, že některé typy změn podporují, zatímco jiné zatěžují handicapem. Tím se relativizuje a vyhlazuje rozdíl mezi „okolnostmi“ fyzikálními a chemickými na jedné straně a mezi vlivem jiných živých bytostí, které nelze redukovat na pouhé okolnosti, nýbrž které jsou samy skutečně aktivní, „reagující“ a iniciativní, a to ve shodě s vlastními genetickými informacemi a jejich uplatňováním ve vlastních ontogenetických procesech vzniku a růstu. A tím je vposledu relativizována a upozadována aktivita a reaktivita každého individuálního organismu vůbec. Odkud se tato „spontaneita“ každého organismu bere? Jak vůbec organismu dokáže udržovat svou integritu, a jak dokáže v případě jejího narušení – aspoň někdy – své poruchy a svá zranění „opravit“?

(Písek, 070926-1.)